

BOEKBESPREKING

Richard de Jong

Sterrin Smalbrugge. 2022. *Het fascinerende leven van reptielen; over het gedrag van krokodillen, slangen, hagedissen, schildpadden en hun onmisbare plek in deze wereld*. Fontaine Uitgevers, Amsterdam. ISBN 9789464040548. 256 pagina's. Met twaalf illustraties van Davina Falcão.

In een eerdere recensie in *Litteratura Serpentium* heeft Marcel van der Voort al *Het grote Reptielenboek* besproken van Sterrin Smalbrugge, een interessant en schitterend geïllustreerd boek, met name gericht op de jeugd.

Recent heeft Sterrin, herpetologe en ecologe, ook een boek geschreven 'voor grote mensen', en dat is een absolute aanrader. In dit boek draait het niet om de illustraties, maar om de verhalen. En verhalen vertellen, dat kan Sterrin heel goed.

Alhoewel het schrijven van een boek altijd bloed, zweet en tranen kost, knoopt Sterrin schijnbaar moeiteloos diverse verhalen aan elkaar die een goed beeld schetsen van hoe de reptielenwereld in elkaar steekt. Verhalen die vooral gaan over de bijzondere gedragingen van reptielen en hoe hun uiterlijk, bouw en intelligentie hen daarbij helpen. Wat een schitterende verhalen blijken daarover te vertellen. Daarmee is dit boek een welkome afwisseling in mijn boekenkast. In die boekenkast staan ettelijke honderden herpetologische titels. De meerderheid daarvan gaat ofwel over herpetogeografie (welke reptielen komen waar voor) danwel over herpetocultuur (hoe houd je reptielen in gevangenschap) en dat is volgens mij een representatieve afspiegeling van het aanbod aan herpetologische literatuur. In beide categorieën wordt meestal aandacht besteed aan taxonomie, herkenning, verspreiding en biologie, maar aan gedrag maar zeer beperkt. Vaak gaat het dan om opmerkingen over de

BOOK REVIEW

Richard de Jong

Sterrin Smalbrugge. 2022. *Het fascinerende leven van reptielen; over het gedrag van krokodillen, slangen, hagedissen, schildpadden en hun onmisbare plek in deze wereld*. (The fascinating life of reptiles; about the behaviour of crocodiles, snakes, lizards and turtles and their essential place in this world.) Fontaine Uitgevers, Amsterdam. ISBN 9789464040548. 256 pages. With 12 Illustrations by Davina Falcão. Language: Dutch.

In an earlier review in *Litteratura Serpentium*, already Sterrin Smalbrugge's book *Het grote Reptielenboek* was discussed, an interesting and magnificently illustrated book mainly aimed at young readers.

Recently Sterrin, herpetologist and ecologist, has also written a book 'for grownups' and I absolutely recommend it. In this book, the focus is not on illustrations, but on stories. And telling stories, is something Sterrin is very good at.

Although writing a book nearly always costs blood, sweat and tears, Sterrin seemingly effortlessly ties together various stories that give a good insight as to how the reptile world works.

Stories that mainly are about the remarkable behaviours of reptiles and how those are aided by their appearance, design, and intelligence. What magnificent stories, this book shows, can be told about that! This book is a welcome change in my bookshelves. In those shelves are several hundred herpetological publications. The majority of those concern either herpetogeography (which reptiles and amphibians occur where) or herpetoculture (how to keep reptiles and amphibians in captivity) and I think that is a representative image of available herpetological literature. In both categories, attention is usually given to taxonomy, recognition,

'Een
noodzakelijk
boek.'

- Dr. Jane Goodall,
DBE

Het
fascinerende
leven van

REPTIELEN

STERRIN SMALBRUGGE

Over het gedrag
van krokodillen,
slangen,
hagedissen,
schildpadden en
hun onmisbare plek
in onze wereld

FONTAINE UITGEVERS

manier waarop ze voedsel of een partner zoeken, of zich voortplanten, in meestal niet meer dan een paar zinnen. Boeken waarin wat dieper wordt ingegaan op het gedrag van reptielen zijn er wel, maar een recent boek daarover dat in het Nederlands is geschreven, met een wereldwijde blik en ook nog eens gedegen wetenschappelijk gefundeerd is, mag gerust een verademing genoemd worden.

De inleiding begint al gelijk inspirerend, als de auteur vertelt over haar passie voor reptielen, haar ervaringen met reptielen en reptielenmensen, en haar motivatie om zich met reptielen bezig te houden en dit boek te schrijven.

Vervolgens gaat ze in het eerste hoofdstuk 'Reptilia' in op wat reptielen precies zijn en wat niét. Bijvoorbeeld dat vogels technisch gezien ook reptielen zijn, maar waarom ze die in dit boek buiten beschouwing laat. Ze vertelt wat reptielen kenmerkt wat betreft bijvoorbeeld zintuigen, voortbeweging en voortplanting.

In het hoofdstuk 'Samen' gaat Sterrin in op sociale interactie tussen reptielen en hun soortgenoten, maar ook tussen reptielen en andere diersoorten.

In 'Reptielentaal' gaat ze in op de taal waarmee reptielen communiceren. Ze behandelt geluid (en niet alleen vocaal), communicatie met kleur, lichaamshouding, via Uv-licht, geur, aanraking en chemische communicatie. Daarbij komt ook communicatie ter verdediging aan bod, zoals bij slangen het houden, ratelen, spugen, stinken en raspden, zagnende geluiden maken, zoals de zaagschubadder (*Echis carinatus*) en aanverwante soorten doen om bedreigers te attenderen op hun aanwezigheid.

In navolgende hoofdstukken besteedt Sterrin aandacht aan het vernuft en geduld waarmee vele soorten wachten totdat er een prooi voorbijkomt en hoe ze daarbij voorzorgsmaatregelen treffen (Heb geduld); intelligentie bij reptielen en hoe we dat kunnen waarnemen; ouderlijke zorg bij reptielen; hoe reptielen omgaan met hun zwakheden (Ken je zwaktes);

distribution and biology, but information about behaviour is usually very limited. In most cases it concerns remarks about how they find food or a mate, or how they reproduce, often in only a few sentences. Books going into more detail about the behaviour of reptiles are available of course, but a recent book on the subject written in Dutch, with a worldwide perspective and also a thorough scientific foundation, can rightly be called refreshing. Good dutch books on herpetology are not nearly as numerous as English ones, but it is, of course not solely by the language it is written in, that this is a book I can strongly recommend. It is to be hoped the book will be translated into English as well.

The introduction is immediately inspiring, as the author writes about her passion for reptiles, her experiences with reptiles and reptile people, and her motivation to keep herself occupied with them and to write this book.

Continuing, in the first chapter 'Reptilia' she deals with what exactly are and are not reptiles. For example the fact that technically, birds are also reptiles, but why she chooses to exclude them from her book. She tells what characterizes reptiles concerning senses, locomotion and reproduction.

In the chapter 'Samen' Sterrin tells about social interaction between reptiles of the same species, but even between reptiles and other animals.

In the chapter 'Reptielentaal' she goes into the language reptiles use to communicate. She treats sound (and not only vocally), communication with colour, body posture, via UV light, smell, touch and chemical communication. Communication for defence purposes is also discussed, like in snakes: hooding, rattling, spitting, stinking and making rasping sounds as the saw-scaled viper (*Echis carinatus*) and related species do to alert enemies to their presence.

In the chapters that follow, Sterrin devotes attention to the ingenuity and patience with

voortbewegingsgedrag (Komen waar je wezen moet); persoonlijkheden bij reptielen (Niemand is hetzelfde); reptielen en de mens; en hoe reptielen deel uitmaken van het kwetsbare ecosysteem en wat voor invloed de mens daarop uitoefent (Het kaartenhuis).

In alle hoofdstukken komen vele soorten en onderzoeken voorbij, die haar verhaal dragen en illustreren met praktische voorbeelden. Voor mij, als ervaren reptielenliefhebber, zijn het deels bekende soorten en verhalen, waarvan het fijn is ze in zo'n prettig leesbare vorm weer eens terug te lezen. Bijvoorbeeld dat de gevlekte ringslang (*Natrix helvetica*) zich schijndood houdt en flink kan stinken als verdediging tegen vijanden, en dat de koningscobra (*Ophiophagus hannah*) een nest bouwt voor haar eieren en dat verdedigt. Maar er staan vele razend interessante verhalen en gedragingen in die ik nog helemaal niet kende. Bijvoorbeeld dat Cubaanse boa's (*Chilabothrus angulifer*) gecoördineerd jagen op vleermuizen en dat ringslangplatstaarten (*Laticauda colubrina*) samenwerken met vissen om prooien te vangen. Ook dat er bij maar liefst 22 soorten groefkopadders (Crotalinae) fluorescentie is aangetoond, vooral van de staartpunt, wat het vermoedelijk makkelijker voor ze maakt met die staartpunt prooien te lokken, was compleet nieuw voor mij. En zo passeren vele bijzondere gedragingen de revue van veel verschillende soorten reptielen, waaronder ongeveer veertig soorten slangen.

Alhoewel ze een warm hart heeft voor alle reptielen (en overigens voor alle ondergewaardeerde dieren), meen ik toch doorheen de verhalen te kunnen lezen dat haar hart het snelst gaat kloppen van krokodillen en slangen.

De indeling van het boek is ook heel overzichtelijk. Behalve de hoofdstukindeling is ieder hoofdstuk ook weer verdeeld in verscheidene deelonderwerpen, alle met een duidelijke titel. Steeds als ze een soort of onderwerp noemt waarover ze elders in het boek ook heeft geschreven, wordt dat aangeduid met het paginanummer waar de gerelateerde informatie is

which reptiles wait until prey passes by, influencing that it *does* pass by (chapter 'Heb geduld'); intelligence in reptiles and how we can recognize it; parental care in reptiles; how reptiles deal with their vulnerabilities (chapter 'Ken je zwaktes'); locomotion behaviour (chapter 'Komen waar je wezen moet'); personalities in reptiles (chapter 'Niemand is hetzelfde'); reptiles and men; how reptiles are part of the vulnerable ecosystem and what influence man has on it (chapter 'Het kaartenhuis').

Throughout the book, many species pass by and much research passes by, that carry the story and illustrate it with practical examples. For me as an experienced reptile lover those are partly familiar species and stories, of which it is nice to read about them again in such a well-readable form. For example that the barred grass snake (*Natrix helvetica*) plays dead and can stink considerably as a defence against enemies and that the king cobra (*Ophiophagus hannah*) builds a nest for her eggs and defends it. But in the book are also many fiercely interesting stories and behaviours that I did not know about at all. For example that Cuban boas (*Chilabothrus angulifer*) hunt for bats in a coordinated way as a group and that yellow-lipped sea kraits (*Laticauda colubrina*) work together with fishes to catch prey. Also the fact that fluorescence has been proven in 22 species of pitviper (Crotalinae), especially of the tail tip, which presumably makes it easier for them to lure prey with that tail tip, was completely new to me. Many such remarkable behaviours and adaptations are elaborated on from many different species of reptiles, including about forty snake species.

Although she has a warm heart for all reptiles (and for all underappreciated animals), I still think that throughout the stories, you can see Sterrin's heart starts beating faster in particular for crocodiles and snakes.

The arrangement of the book is very convenient. Apart from the division in chapters, every chapter itself is divided in several subjects, all with a clear title. Every time she mentions a

te vinden. Met behulp van noten geeft ze bij de verhalen ook de bronnen waaruit ze heeft geput, grotendeels bronnen op wetenschappelijk niveau. Achterin is, overzichtelijk per hoofdstuk gepresenteerd, een lijst met 130 literatuurreferenties en andere bronnen die de basis en/of achtergrond vormen bij haar verhalen, zodat de geïnteresseerde lezer verder kan graven als zij of hij dat wil. Het boek sluit af met acht pagina's register, zowel op soort als op onderwerp.

Ik heb dit boek met veel plezier van kaft tot kaft gelezen en kan iedereen van harte aanraden hetzelfde te doen. Het is absoluut geen droge stof, maar gepassioneerd en geanimeerd verteld en gezien zijn formaat en gewicht ook heel geschikt om te lezen op vakantie of op reis of, in mijn geval, wanneer je met een hernia plat op de bank ligt.

species or subject that she has written about elsewhere in the book as well, it is indicated with the page number where the related information can be found. Through references, she shares the sources which she has drawn from, largely sources on academic level. At the end of the book is a list with 130 literature references and other sources that form the basis of, or background for her stories, arranged conveniently per chapter. This way, the interested reader can dig further if she or he wants to. The book finishes with an eight-page index, both by species and by subject.

I have read this book from front cover to back cover with a great deal of pleasure and can wholeheartedly advise everyone to do the same. It is absolutely no dry material, but told passionately and animatedly. Given its size and weight it is also very suitable to read on holiday or when travelling or, in my case, when lying flat on the couch with a slipped disc.

Translated into English by Richard de Jong.